

4.5. Een online meet- en reflectie-instrument voor studenten rond het omgaan met diversiteit in het onderwijs.

'DISCO – Diversiteitsscreening onderwijs' is ontwikkeld door het Steunpunt Diversiteit & Leren (SDL). **De screening heeft als doel om de basiscompetenties van de (toekomstige) leerkrachten in kaart te brengen**, in het bijzonder competenties als attitude en bekwaamheidsgevoel van de leerkracht.

INHOUDSTAFEL

1. Samenvatting	P1
2. Werkwijze	P2
3. Werkvorm	P4
4. Casus	P4
5. Tips	P5
6. Achtergrond	P5
7. Bronnen en extra info	P6

Reflecteer meer via

www.starttokinderrechten.be

voor LERARENOPLEIDERS
en hun **STUDENTEN**

1. SAMENVATTING

'DISCO – Diversiteitsscreening onderwijs' is een online meet- en reflectie-instrument ontwikkeld door het **Steunpunt Diversiteit & Leren (SDL)**. Dit instrument heeft als doel de attitude en het gevoel van bekwaamheid bij het omgaan met diversiteit in het onderwijs van (toekomstige) leerkrachten in kaart te brengen. Deze tool is gebaseerd op een jarenlange visieontwikkeling (Sierens, 2007; Van Avermaet & Sierens, 2010).

De invulling die DISCO geeft aan 'omgaan met diversiteit in onderwijs', kadert in een brede definitie van inclusief onderwijs. Deze definitie wordt wereldwijd steeds meer erkend, als in **'Education for All'** (Ainscow & Miles, 2008).

DISCO - 7 deelinstrumenten

Doelen en link met competenties

De dimensies van leerkrachten hun attitude en bekwaamheidsgevoel die DISCO in kaart brengt maken allen deel uit van de basiscompetenties van (toekomstige) leerkrachten.

A. Attitudes

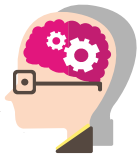

B. Gevoel van bekwaamheid

A	Houding tegenover verschillende vormen van diversiteit
A 2	Visie over de rol van onderwijs op vlak van diversiteit
B 1	Oog hebben voor diversiteit
B 2	Elke leerling laten (excel)leren
B 3	Leerlingen begeleiden tot kwaliteitsvolle interacties
B 4	De krachten bundelen met collega's en externe partners
B 5	De krachten bundelen met diverse ouders

4.5. Een online meet- en reflectie-instrument voor studenten rond het omgaan met diversiteit in het onderwijs.

2. WERKWIJZE

Individueel en/of groepswork

DISCO wordt individueel ingevuld. De resultaten van DISCO bieden daarenboven ook voer voor discussie om met medestudenten in gesprek te gaan.

Het eerste DISCO-luik meet de attitude van (toekomstige) leerkrachten ten opzichte van diversiteit. Met attitude bedoelen we de opvattingen, houdingen of meningen die (toekomstige) leerkrachten hebben over diverse groepen kinderen en jongeren in het onderwijs en wat de rol is van het onderwijs ten aanzien van deze diversiteit.

Uit onderzoek weten we dat de opvattingen van studenten en leerkrachten, waaronder dus hun attitude, bepalend zijn voor de leeromgevingen die ze creëren en uiteindelijk voor het leren van leerlingen (Woolfolk Hoy, Davis, & Pape, 2006). **Een verfijnd inzicht in de attitude van (toekomstige) leerkrachten ten aanzien van diversiteit in onderwijs, kan dus de vinger leggen op die percepties die stimulerend of net belemmerend zijn om diversiteit optimaal te benutten in de klas- en schoolpraktijk.**

In het bijzonder screent DISCO 2 dimensies van (toekomstige) leerkrachten hun attitude:

A1

**attitude tegenover
verschillende vormen
van diversiteit;**

A2

**visie over de rol van onderwijs
op het vlak van diversiteit.**

Het tweede DISCO-luik meet hoe bekwaam (toekomstige) leerkrachten zich voelen om met diversiteit om te gaan.

Uit onderzoek weten we dat een gevoel van bekwaamheid een belangrijke indicator is van de kwaliteit van de klaspraktijk. Studenten en leerkrachten die zich bekwaamer voelen, zullen gemotiveerder zijn, zich beter voelen in hun job, meer doorzetten wanneer er obstakels opduiken en meer open staan voor nieuwe situaties of lesmethoden (Tschannen-Moran & Hoy, 2001). Hoe bekwaamer (toekomstige) leerkrachten zich dus voelen in het omgaan met diversiteit, hoe groter de kans dat ze ook inspanningen zullen doen om diversiteit op een kwaliteitsvolle manier te waarderen en te benutten in hun lespraktijk.

Specifiek screent DISCO via **5 dimensies** van (toekomstige) leerkrachten hun gevoel van bekwaamheid:

B1

oog hebben voor diversiteit;

B2

elke leerling laten (excel)leren;

B3

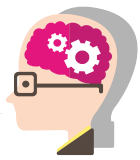
leerlingen begeleiden tot kwaliteitsvolle interacties;

B4

de krachten bundelen met collega's en externe partners;

B5

de krachten bundelen met ouders.

4.5. Een online meet- en reflectie-instrument voor studenten rond het omgaan met diversiteit in het onderwijs.

DISCO **bestaat uit 7 deelinstrumenten** die de (A) attitude en (B) gevoel van bekwaamheid van (toekomstige) leerkrachten in kaart brengen inzake omgaan met diversiteit. Let op, DISCO meet of evalueert dus niet hoe goed studenten of leerkrachten zijn in het omgaan met diversiteit. Door leerkrachten hun attitude en gevoel van bekwaamheid in kaart te brengen geeft DISCO wel inzicht in 2 belangrijke varianten die bepalend zijn voor het kwalitatief omgaan met diversiteit in het onderwijs.

DISCO is beschikbaar via: <http://www.steunpuntdiversiteitenleren.be/materiaal/screening>.

Elke student of leerkracht kan DISCO individueel invullen. Een docent kan er ook voor kiezen om binnen DISCO een 'groep' aan te maken (bijvoorbeeld alle studenten 1ste Bachelor). De docent krijgt zo een link die kan verspreid worden onder de betreffende groep studenten.

Eens een student zich heeft ingelogd in DISCO krijgt deze een reeks stellingen te zien per dimensie. Eerst krijgt de student stellingen te zien die peilen naar attitudes (dimensie A1 en A2). Bij dimensie A2 'Visie over de rol van onderwijs op vlak van diversiteit' wordt een student bijvoorbeeld gevraagd om aan te geven in welke mate hij of zij akkoord is met stellingen als:

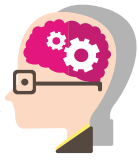
- Leerkrachten moeten kunnen werken met leerlingen uit verschillende thuismilieus.
- Het is een zinvolle doelstelling om leerlingen niet te snel naar het buitengewoon onderwijs te verwijzen.
- Elke leerkracht heeft de taak om bij te dragen aan een schoolbeleid dat aandacht heeft voor diversiteit.

Daarnaast volgen enkele stellingen die peilen naar de 5 dimensies van studenten hun bekwaamheidsgevoel (B1 tot B5).

Bij dimensie B2 'Elke leerling laten (excel)leren' wordt een student onder meer gevraagd in welke mate hij of zij in staat is om:

- De diversiteit in de samenleving te weerspiegelen in lesmateriaal.
- In zijn of haar tijdsmanagement rekening te houden met leerlingen die sneller of trager werken dan de anderen.
- Leerlingen de mogelijkheid te geven om hun kennis en vaardigheden te demonstreren op andere manieren dan via klassieke toetsen en examens (bijvoorbeeld portfolio, schrijftaken, mondelinge presentatie).

Na afloop krijgt elke student per dimensie een score. Daarnaast worden de scores van een individuele student ook afgezet tegenover de gemiddelde scores van een brede groep leraren basis- en secundair onderwijs. Zo weet elke student ook of hij of zij zich al dan niet bekwamer voelt in het omgaan met diversiteit dan wel positiever staat tegenover diversiteit in het onderwijs in vergelijking met de gemiddelde Vlaamse leerkracht. De docent die de groepslink aanmaakt, krijgt te zien hoeveel studenten het instrument invulden en wat de gemiddelde score is per dimensie voor de betreffende groep studenten. Om de anonimiteit van individuele studenten te waarborgen kan een docent de individuele scores van de studenten niet zien.

4.5. Een online meet- en reflectie-instrument voor studenten rond het omgaan met diversiteit in het onderwijs.

3. WERKVORM

Aan het begin van het academiejaar wil een docent een beeld krijgen van de houding van studenten ten aanzien van diversiteit en hoe bekwaam ze zich voelen om met diversiteit om te gaan. Na een korte intro tijdens de eerste les vullen alle studenten na de les DISCO in. Studenten brengen hun individuele feedback mee naar de les en de docent krijgt via DISCO ook een beeld van de attitudes en het bekwaamheidsgevoel van de volledige groep studenten.

Op basis van de dimensies in het DISCO-instrument, ontwerpt de docent enkele werkvormen om gedurende het academiejaar met DISCO aan de slag te gaan. Stellingen uit dimensie A1 vormen voer voor een paneldiscussie. Studenten krijgen de opdracht om op basis van de actualiteit en de theorie, hun standpunten voor te bereiden rond de wijze waarop het onderwijs een plaats geeft aan beperkingen, holebiseksualiteit, etnische diversiteit en sociale ongelijkheid. In een les over gelijke onderwijskansen koppelt de docent terug naar de resultaten van dimensie A2 en de wijze waarop elke stelling gelinkt is aan mechanismen van ongelijkheid in onderwijs. Op basis van dimensie B1 tot B5 formuleren studenten leerdoelen voor hun aankomende stage. De concretisering van deze dimensies documenteren studenten aan de hand van lesvoorbereidingen, reflecties, video-opnames van hun stage of interviews met ouders en mentoren. De docent verwerkt ook een aantal items uit DISCO in de observatiewijzer om de stage te beoordelen. Aan het eind van de stage en het academiejaar vullen studenten DISCO opnieuw in. Tijdens de laatste les gaat de docent met de studenten in dialoog over de gemaakte evoluties. Op basis van de evaluaties, input van studenten en ervaringen met DISCO gaat de docent in gesprek met collega's in de opleiding. Zo kunnen zij de visie, het beleid en het curriculum van de eigen opleiding bijsturen.

Benodigheden/materiaal:

- Interactieve digitale oefening;
- Beschikbare tool online <http://www.steunpuntdiversiteitenleren.be/materiaal/screening>.

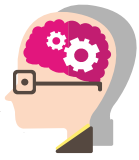
4. CASUS

In steden als Mechelen en Antwerpen wordt DISCO ingezet om met verschillende scholen een **professionaliseringstraject** aan te gaan op basis van de sterktes en uitdagingen die DISCO identificeert binnen elke school.

Bij de begeleiding van scholen zien we dat leerkrachten door het invullen van dit instrument kunnen verwoorden waar ze precies moeilijkheden mee ondervinden als het gaat om het omgaan met diversiteit. **Door deze uitdagingen in hun werk heel scherp te verwoorden, komen ze tot diepe reflectie.**

Als een team leerkrachten bijvoorbeeld de stelling 'Hoe meer allochtone leerlingen op school, hoe meer disciplineproblemen een school heeft' hoog scoort, kan je dieper gaan graven. Verbinden ze disciplineproblemen aan alle allochtone leerlingen? Zijn er geen autochtone leerlingen die ook disciplineproblemen hebben? Wat bedoelen we dan juist met disciplineproblemen? Gaat dat over rustig zijn in de klas? Of gaat dat over beleefdheid?

Ook de vaststelling dat verschillende collega's uit een team zichzelf zeer uiteenlopende scores geven op de stelling 'In welke mate ben je in staat om een waaijer aan evaluatievormen te gebruiken om leerlingen breed te evalueren', kan tot interessante discussies leiden over breed evalueren. Leerkrachten maken tijdens zo'n discussies heel concreet wat ze dan juist doen om leerlingen te evalueren. Ze delen voorbeelden met hun collega's en horen hoe andere collega's dit implementeren.

4.5. Een online meet- en reflectie-instrument voor studenten rond het omgaan met diversiteit in het onderwijs.

5. TIPS

DISCO **weerspiegelt** de attitude en het gevoel van bekwaamheid op vlak van omgaan met diversiteit van de (toekomstige) leerkrachten. Zo kunnen zij zowel hun sterktes als uitdagingen identificeren. Deze kunnen later als **opstap** dienen voor hun **verdere professionalisering**.

Zowel de stellingen in DISCO als de resultaten bieden een waaier aan mogelijkheden:

- als opstap voor **reflectie** over de eigen praktijk: nadenken hoe stellingen concreet te maken in eigen praktijk;
- als inspiratie voor de opmaak van **observatiewijzers** om stages te beoordelen;
- als ingang om het **gesprek aan te gaan met ouders of leerlingen**: nagaan of de resultaten stroken met hun beeld van de school;
- als basis om **met collega's of medestudenten in gesprek** te gaan over omgaan met diversiteit.

Concrete tips voor de opleiding

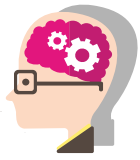
Omdat de individuele antwoorden van studenten anoniem worden verwerkt, kan DISCO niet ingezet worden als evaluatie-instrument om individuele studenten te beoordelen. Door studenten op geregelde tijdstippen DISCO te laten invullen, kan een opleiding of school wel aan kwaliteitsbewaking en monitoring doen. DISCO geeft zo een beeld van wat aspirant-leerkrachten moeilijk vinden. **DISCO geeft de kans aan studenten en collega-docenten om in gesprek te gaan over (de rol van) diversiteit en om het (diversiteits-)beleid en curriculum van de lerarenopleiding concreet bij te sturen.**

Doordat DISCO een valideringsproces heeft ondergaan, kan data verzameld met DISCO gebruikt worden voor wetenschappelijk onderzoek. Dit kan meer inzicht geven in welke interventies in lerarenopleidingen werken en waar aspirant-leerkrachten veel leren over omgaan met diversiteit.

6. ACHTERGROND

We zien dat vandaag de dag nog **veel kinderen en jongeren zich gemarginaliseerd voelen op school**. Leerlingen uit een kwetsbare sociaal-economische thuissituatie of leerlingen met een migratieachtergrond denken vaker dat ze geen controle hebben over hun prestaties en zelfs dat het schoolsysteem hen tegenwerkt. (Agirdag, Van Houtte & Van Avermaet, 2012).

Sommige leerlingen worden ook **uitgesloten** uit bepaalde delen van het onderwijssysteem, zoals kinderen of jongeren die worden doorverwezen naar het buitengewoon onderwijs. Zij hebben bijvoorbeeld zeer lage kansen om af te studeren met een diploma. Leerlingen met een zwakke sociaal-economische thuissituatie maken ook meer kans ten prooi te vallen aan het watervalstelsel kenmerkend aan ons onderwijssysteem. Ze zullen bijgevolg minder doorstromen naar het hoger onderwijs (Goosen & Boone, 2017). **De brede invulling van inclusief onderwijs die DISCO kenmerkt wil hierbij alle vormen van uitsluiting tegengaan.** Zo streeft dit instrument naar excellentie en welbevinden op school voor alle leerlingen, ongeacht zowel hun etnische als sociaal-economische achtergrond, thuistaal, religie, mentale, fysieke mogelijkheden als gender- en seksuele beleving. Inclusief onderwijs staat in die zin open voor alle mogelijke vormen van diversiteit en streeft gelijke leer- en ontwikkelingskansen na bij alle leerlingen.

4.5. Een online meet- en reflectie-instrument voor studenten rond het omgaan met diversiteit in het onderwijs.

Wat is de link tussen DISCO en specifieke kinderrechten, basisprincipes van het Kinderrechtenverdrag of Sustainable Development Goals?

'Inclusief onderwijs' wordt in sommige contexten gekoppeld aan het recht van kinderen met een handicap om samen met hun leeftijdsgenoten les te volgen in het gewoon onderwijs. **We zien vandaag dat inclusie steeds breder wordt ingevuld als het realiseren van het recht van élk kind en elke jongere op onderwijs (Artikel 28).** Dit onderwijs dient niet enkel toegankelijk te zijn voor alle kinderen en jongeren maar moet zich ook inspannen om alle kinderen en jongeren te ondersteunen in het maximaal ontwikkelen van hun talenten en vaardigheden. Onderwijs moet hen daarenboven helpen om de rechten van anderen te respecteren en in vrede te leven (Artikel 29). DISCO screent hiermee in welke mate leerkrachten hun attitude en bekwaamheidsgevoel in lijn zijn met Artikel 28 en 29 van het Kinderrechtenverdrag.

7. BRONNEN EN EXTRA INFORMATIE

<http://www.steunpuntdiversiteitenleren.be/materiaal/screening>

Agirdag, O., Van Houtte, M., & Van Avermaet, P. (2011). **Why does the ethnic and socio-economic composition of schools influence math achievement? The role of sense of futility and futility culture.** *European Sociological Review*, 28(3), 366-378.

Ainscow, M., & Miles, S. (2008). **Making Education for All inclusive: where next?** *Prospects*, 38(1), 15-34.

Goosen, K., & Boone, S. (Eds.). (2017). **Is dat iets voor mij juf? Leerlingen versterken in hun keuzeproces van basis naar secundair.** Tiel: LannooCampus.

Sierens, S. (2007). **Leren voor diversiteit. Leren in diversiteit. Burgerschapsvorming en gelijke leerkansen in een pluriforme samenleving. Een referentiekader.** Gent: Steunpunt Diversiteit & Leren, Universiteit Gent.

Tschannen-Moran, M., & Hoy, A. W. (2001). **Teacher efficacy: Capturing an elusive construct.** *Teaching and Teacher Education*, 17(7), 783-805.

Van Avermaet, P., & Sierens, S. (2010). **Diversiteit is de norm. Er mee leren omgaan de uitdaging. Een referentiekader voor omgaan met diversiteit in onderwijs.** De Coen, D. ea (Red.), *Handboek beleidsvoerend vermogen (Doelgerichte visie, Aflevering 4)*, 1-48.

Woolfolk Hoy, A., Davis, H., & Pape, S. J. (2006). **Teacher knowledge and beliefs.** In P. A. Alexander & P. H. Winne (Eds.), *Handbook of educational psychology (Second Edition)* (pp. 715-737). Mahwah, New Jersey; London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.